

Vi liker å tro at **Ola og Kari er rikt utrustet**. Men når noen av oss åpner munnen, **avslører vi enkel møblering**.

Mark Lowey, kjeveortoped.

Her en gutt som er syv år gammel. Tennene ser ok ut. (Alle tannfotos: Mark Lowey)

Jo, vi nordmenn er

NÅR HAN SER EN nordmann, må han alltid spørre seg: Har du alle tennene du skal ha?

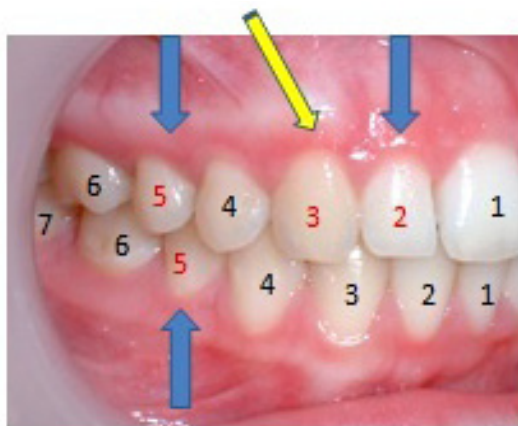
Mannen som spør er Mark Lowey, kjeveortoped i Stavanger. Han har virket her i en årrekke, men har også atskillig praksis fra hjemlandet England. En slående forskjell har han sett mellom de to landene: I norske kjeve mangler det mye oftere en tann eller flere enn i de engelske.

–Her i Stavanger ser jeg mangelfulle tannsett 2-3 ganger om dagen, mens jeg opplevde det samme bare 2-3 ganger i uken i England, forteller Lowey.

Et menneske skal ha 32 tenner. Vitenskapelige undersøkelser viser at folk i nordiske land jevnt over har glisnere tanngard enn europeere på sørligere breddegrader. Arv spiller en stor rolle for tannmangelen.

EN UNDERSØKELSE FRA 1993 viste at 6,5 prosent av et utvalg norske niåringer manglet en tann eller flere. I 2002 fant forskere ut at det samme var tilfelle med 4,5 prosent av en del 18-åringer.

I naboland er det blitt funnet enda høyere tall: 7,8 prosent blant danske niåringer og 7,9 blant islendinger i alderen 8-16 år. Til sammenligning

Bildet viser høyre side av kjevene. Tannen merket 1 er høyre fortann. De blå pilene viser tennene (nr. 2 og 5) som oftest mangler. Den gule pilen peker på nr. 3, hjørnetannen, som har en tendens til å vokse i feil retning.

ligger prosentandelen av de litt tannløse i England og andre europeiske land rundt 2.

12 manglende tenner er det meste Mark Lowey har sett i sin praksis i Stavanger. Hva er så årsaken til en del nordmenns enklere tyggeskap?

KJEVEORTOPEDEN SNAKKER om menneskets lange utvikling, en utvikling som resulterte i forskjellige raser med særtrekk, ikke bare i hudfarge, i ansiktstrekk og kroppshøyde, men også i tanngarden. Vi kjenner ikke årsaken til de mer sparsomme tannsettene i de nordiske land, og må gjette, understreker Lowey.

Det vi vet, er at dette fenomenet er knyttet til genene PAX 9, MSX1 og AX1N2. Kanskje hadde bærerne av disse genene egenskaper som gjorde dem til dyktige jegere. Kanskje var de raske og sterke, kanskje så de godt i mørket, kanskje hadde kroppen deres en velutviklet evne til å ta opp D-vitaminer, som er viktig for god vekst i skjelettet, slik at de skaffet seg mye bytte og etterlot seg mange sterke etterkommere. Å mangle en tann eller flere var neppe noen fordel i seg selv; det var bare noe som fulgte med på lasset med de ellers gunstige genene.